

підвищення ефективності управлінської діяльності та оптимізації кількості працівників в органах виконавчої влади. Витрати на проведення реформ в системі оплати праці державних службовців не можуть проводитися лише за рахунок коштів державного бюджету, вони мають частково покриватися за рахунок зростання ефективності державного управління і оптимізації кількості працівників в органах виконавчої влади.

Список використаних джерел:

1. Горин В.П., Сидор І.П. Чинники формування доходів населення в економіці України. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*: Серія Економіка і менеджмент. Збірник наукових праць. 2017. Випуск 24 Частина 2. С. 58-63.

2. Питання оплати праці працівників державних органів: постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року №15. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2017-%D0%BF#n22>

3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Сташин Олег Русланович
Студент II курсу магістратури
Західноукраїнського національного університету

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Питання екологічної відповідальності з кожним роком привертає до себе все більше уваги та потребує раціональних та прискорених шляхів вирішення

проблем, що накопичуються у зв'язку зі зростанням техногенних та екологічних катастроф, а також останнім часом з підсиленням інтересом до здорового способу життя.

Для підвищення відповідальності територіальних громад та громадян щодо побудови «зеленої» економіки в Україні варто всебічно підтримувати використання так званого бюджету участі (партисипативного бюджету). Цей ресурс має бути спрямований на проекти, найважливіші для мешканців конкретної громади. Водночас, проблемою є активізація її жителів щодо прийняття місцевої ініціативи. В умовах значної нерівності в суспільстві серед жителів панує небажання платити податки працюючи легально, що пов'язано з тим, що в Україні, тягар податків покладено на бідні верстви населення, на відміну від розвинених країн. В нашій країні заможні верстви населення платять значно меншу частку податків, а бідні – відповідно значно більшу, ніж у США, модель економіки якої максимально відповідає ліберальним принципам [1, с. 15].

Для підвищення рівня відповідальності бізнесу, територіальних громад та окремих громадян за стан довкілля, державі та органам місцевого самоврядування важливо стимулювати розвиток в Україні енергетичних товариств, які використовують відновлювальні джерела енергії. Тисячі таких товариств працюють у розвинутих країнах. Серед них є й невеликі товариств, й потужні, що володіють сонячними, вітровими та біогазовими електростанціями. Членами таких товариств є окремі громадяни, фермерські господарства та компанії. Діяльність яких, посилює відповідальність громадян за стан довкілля і використання «зеленого тарифу» на електроенергію для домогосподарств, які самостійно отримують електроенергію за рахунок енергії сонця, вітру, надр.

Новою формою використання «зелених» фінансів у світі стає й так званий «револьверний» кредит для бюджетних організацій, який можна було б використати і в Україні для підвищення відповідальності місцевих територіальних громад за стан навколишнього середовища. Суть його полягає у

поетапному застосуванні енергоощадних технологій для бюджетних установ. Спочатку виділяється відповідний пільговий кредит від міжнародних фінансових організацій на першу бюджетну організацію, потім отримана від цього економія спрямовується на запровадження енергоощадних технологій у іншій бюджетній організації і так далі. Важливою є підтримка цієї ініціативи з боку органів місцевого самоврядування [2, с.97].

За сучасних умов для підвищення рівня корпоративної соціальної відповідальності бізнесу за стан довкілля доцільно використовувати не екологічні штрафи, а фінансові стимули для тих підприємств, які зменшують викиди забруднюючих речовин, надання пільгових державних кредитів і гарантій на технічне переозброєння застарілих підприємств, надання їм податкових канікул на період реконструкції тощо. До сучасних фінансових форм стимулювання підвищення рівня екологічної відповідальності бізнесу, територіальних громад та громадян, спрямованих на побудову «зеленої» економіки в світі, доцільно віднести вуглецевий податок, «зелені» облігації, «зелений» тариф, «револьверний» кредит, «теплі» кредити тощо. Організаційними структурами, які можуть надавати фінансову кліматичну допомогу та кредити, є вуглецеві біржі, «зелені» банки, міжнародні кліматичні установи.

Вирішення екологічних питань на місцях може бути ефективнішим, ніж на державному рівні, хоча б тому, що місцеві громади краще знають пріоритетність своїх проблем і бачать конкретну вигоду від вирішення тієї чи іншої екологічної проблеми. А децентралізація забезпечить їм більше повноважень, що спонукає їх дбати про екологію.

Особливістю децентралізації влади в Україні є те, що одночасно триває реформа місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики, а також проводяться галузеві реформи, які

зазвичай передбачають передачу повноважень або на нижчі рівні управління, або органам місцевого самоврядування.

Згідно з Концепцією реформування місцевого самоврядування громади отримують право планувати розвиток території, вирішувати питання забудови (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель), благоустрою, тощо.

Відповідно до Концепції реформування системи державного нагляду у сфері охорони довкілля (травень 2017 року), місцеві громади отримали право контролювати зелені насадження, засмічення землі, полювання та боротьбу з браконьерством, а також охорону природно-заповідного фонду місцевого значення. Зокрема, найкориснішими і найбільш прикладними вважають повноваження громади з контролю за вирубкою лісів, забрудненням стічних вод, стихійними сміттєзвалищами.

Процес децентралізації ставить громади перед непростим вибором, так як з одного боку, у них з'являється можливість вирішити давні екологічні проблеми, подбати про стан довкілля, а з другого – часто рішення, які наповнюють бюджет, водночас і шкодять йому, що стосується розташування тваринницьких комплексів, розробку кар'єрів, встановлення ГЕС, розорювання земель та вирубку лісів. Пошук балансу між наповненням скарбниці та турботою про довкілля й стане дискусійним питанням для об'єднаних територіальних громад найближчими роками.

Уже сьогодні для місцевих громад створені такі умови, у яких вони можуть активно й ефективно вирішувати місцеві екологічні проблеми. Оскільки люди не використовують цих можливостей тому органи місцевого самоврядування повинні самостійно вирішувати локальні екологічні проблеми.

З метою підвищення відповідальності територіальних громад, новоствореним об'єднаним територіальним громадам доцільно запровадити посади «екологічних шерифів» та їхніх помічників. Громада може обирати їх на

сесіях сільських та міських рад. Громадським інспектором може бути особа, яка: є громадянином України, досягла 18 років, має досвід природоохоронної роботи, пройшла співбесіду в органах Держекоінспекції з питань попередньої природоохоронної роботи та знань основ природоохоронного законодавства.

Громадські інспектори мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення під час виявлення порушень природоохоронного законодавства, відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення, і подавати їх відповідному органу Державної екологічної інспекції для притягнення винних до відповідальності.

На рівні територіальних громад потрібно: 1) налагодити чітку взаємодію органів влади, поліції, установ, підприємств, закладів освіти та громадських організацій у сфері охорони навколишнього природного середовища; 2) розробити регіональні грантові програми щодо охорони навколишнього природного середовища; 3) скласти кадастр джерел нецентралізованого водопостачання та забезпечити їх охорону; 4) на рівні територіальних громад розробити програму «Екологічно чисте довкілля – здорова нація»; 5) організувати системну роботу щодо збору, переробки та утилізації твердих промислових і побутових відходів; 6) забезпечити дієвий моніторинг стану використання водних ресурсів, земель, лісопаркових насаджень і твердих відходів; 7) ввести посаду екологічного інспектора у територіальних громадах з чисельністю населення понад 10,0 тис.

В Україні доцільно щорічно публікувати екологічні рейтинги (рейтинги екологічних витрат), які є об'єктивним зіставленням різних галузей, регіонів і компаній стосовно впливу виробництва на навколишнє природне середовище. Система рейтингів екологічних витрат призначена для інформування громадськості, державних органів і бізнесу про ситуацію у сфері впливу на природу і об'єктивного моніторингу змін, що відбуваються. Оцінки

здійснюються на підставі відкритої інформації про обсяги використання природних ресурсів, забруднення вод і повітря, утворення відходів, площах земель позбавлених природної рослинності.

На сьогодні, основним нормативно-правовим актом в системі екологічного законодавства є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3]. Проте норми даного Закону не в змозі врегулювати всі екологічні охоронні відносини. У Земельному, Лісовому, Водному кодексах, Кодексі про надра та ін. законах викладено правові приписи, на основі яких регулюються особливості охорони відповідного природного об'єкту. Таким чином, в Україні існує ціла низка нормативних документів, які регулюють екологічні правовідносини. Проте немає єдиного документа, який би чітко визначав концепцію сталого розвитку і межі екологічної відповідальності за скоєння екологічних правопорушень.

Назріла потреба впорядкування екологічного законодавства шляхом розробки та прийняття Екологічного кодексу, в якому потрібно чітко виписати завдання національного екологічного законодавства, об'єкти охорони навколишнього середовища, принципи охорони довкілля, а також правовий режим використання та охорони конкретних природних ресурсів. Також слід приділити особливу увагу питанням еколого-правової відповідальності як окремих громадян, так і суб'єктів господарювання [4, с. 39].

У європейській практиці (Німеччина, Польща) існує система екологічного оподаткування акцизного типу, яка передбачає стягнення акцизу з тих товарів і послуг, які мають високий рівень екологічного ризику та, відповідно, спрямування цих коштів на заходи технологічної модернізації шкідливого виробництва. Впровадження такої системи у вітчизняну практику, безумовно, сприяло б мобілізації додаткових фінансових ресурсів держави задля вирішення питань екологізації національної економіки. Так, у більшості країн досить

популярним є податок на екологічно шкідливу у споживанні продукцію. На нашу думку, в Україні його також варто ввести.

У нас за порушення з платників податків стягуються штрафи, однак необхідно змінити методику їх нарахування. Розмір штрафу прив'язаний до неоподаткованого мінімуму громадян або стягується в абсолютних величинах, однак розміри штрафів необхідно прив'язати до економічного збитку від порушення екологічного законодавства або можливих втрат підприємства-порушника на заходи з охорони навколишнього середовища.

Економічне покарання не слугує стимулом для підприємницької діяльності, тому потрібно заохочувати суб'єкти господарювання до екологічного виробництва на основі технологій, які передбачають раціональне використання навколишнього середовища і природних ресурсів. Однак, вітчизняні суб'єкти господарювання, які сплатили платежі за природні ресурси та викиди в навколишнє середовище, не отримують економічної підтримки для реалізації природоохоронних заходів. Тому платники екологічних податків не зацікавлені ні у самій сплаті коштів для наповнення бюджету, ні у здійсненні природоохоронних заходів.

Список використаних джерел:

1. Лібанова Е.М. Соціальні проблеми модернізації української економіки. *Демографія та соціальна економіка*. 2012. № 1. С. 5–22. URL: <https://doi.org/10.15407/>

2. Карлін М. І. Форми фінансового стимулювання екологічної відповідальності бізнесу, територіальних громад і громадян. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 3. С. 89-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2017_3_9

3. Закон України «Про охорону навколишнього середовища» від 25 червня 1991 р., № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.

4. Грішнова О.А. Уманська В.П. Екологічний вектор соціальної відповідальності. *Економика и управление*. № 3 2011. .С. 32-41.

Сукшинський Назар Ігорович
Студент II курсу магістратури
Західноукраїнського національного університету

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В УКРАЇНІ

Прискорення глобалізаційних процесів, які суттєво ускладнюють функціонування фінансових систем внаслідок появи широкого спектру новітніх фінансових продуктів та послуг, вимагають від громадян вирішення доволі складних завдань, до розв'язання котрих вони часто виявляються невідповідними. Відтак, через відсутність необхідних фінансових знань та навиків прийняття зважених фінансових рішень, на фоні агресивної пропозиції і реклами таких продуктів та послуг з боку комерційних структур, в суспільстві відбувається накопичення значних диспропорцій та ризиків, здатних у сучасних умовах перерости в проблему національного масштабу.

Актуальність питань низького рівня фінансової грамотності населення особливо зросла в останні десятиліття, коли значно загострилися проблеми непосильного особистого боргового навантаження, відсутності ефективних заощаджень, нездатності громадян вживати ефективних заходів, спрямованих на захист власного добробуту тощо. Саме цей період ознаменувався посиленням уваги урядів розвинених країн світу до проблем підвищення фінансової грамотності населення. У цей час у США, Великобританії, Австралії та інших державах починали діяти національні стратегії і програми підвищення